

שלוש שנים אחרי מיבצע סיני -

תוואי ביק

העבודה. אולם לעיתים היתה התקרית מתפתחת לדוֹקרב בין העמדות הישראליות לבין מוצבי הסורים.

אולם, עם כל התקריות שארעו באזור, היה אזור תל־קציר השקט שבאזורים המפריצים, הפגזות, פשיטות וקרבות־מגע כבדים התנהלו לעתים קרובות מתל־אלקאדי בצד פון ועד לשפך הירדן בכינרת; ותמיד פסחו קרבות אלה על אזור תל־קציר. הסורים הסתפקו בביצור עמדותיהם ובכוננות מתמדת.

עיקר המוצבים היה מרוכז בתחאפיק הי עילית, על שלוחת־הר החולשת על תל־קציר. שם ריכזו הסורים כוח ניכר, מתופר היטב בבונקרים או ממוקם בין בתי הכפר. גם בתחאפיק התחתית הוקמו עמדות סוריות שהיו מחפות באש על החורשים בקירבת שדות תל־קציר.

בשבועיים האחרונים תכפו ההתנגשויות בין אנשי תחאפיק לבין המשמרות הישראליים. התגובה הישראלית היתה תקיפה במיוחד כל אימת שניסו הסורים לעבור את תעלת הניקוז. כאשר הופיעו כיום ראשון שני החורשים הסוריים והתכוננו לעבור עם בהמותיהם את תעלת־הניקוז, הורה מפקד משמרת־הגבול במקום לשלושה מאנשיו לצאת אל השטח ולגרש ממנו את החורשים הערביים.

החוליה התקדמה בדילוגים על־פני השטח החשוף, כששלושת השוטרים הישראליים תרים אחר מחסה במקרה שהיפתח עליהם אש. הם הספיקו לעבור כמאה מטרים. ב־מרחק כמה עשרות מטרים מהם צעדו ה־חורשים. אנשי המשמר החלו מנופפים ב־ידיהם וצועקים: "רוחו! אירג'עו מן הון!" וזו נפתחה אש מקלעים מן המוצבים הי־סוריים.

מאות כדורים התעופפו מכל העברים. נסים קטן ושמואל ציטרובלס תפסו מחסה בתוך קפלי־קרקע. יעקב אורפלי קפץ אל תוך ה־תעלה. שני הסורים, כפי שסיפרו אנשי ה־חוליה הישראלית מאוחר יותר, נשכרו על הקרקע, החלו יורים בקרבינות רוסיות ש־הוחבאו מראש תחת שקים. שני הסוסים, שנשארו לעמוד, נפגעו מעשרות כדורים.

★ ★ ★

הפצוע המת בשדה

ה יריות נמשכו ללא הרף. נציג ישראלי אל בועדת שביתת הנשק, רבי־סרן שמואל גת, ניסה לשוא להסדיר הפסקת־אש. אז פקד המפקד הישראלי על אחד מוחלמיו לצאת לשטח, לאסוף את אנשי החוליה ש־רוחקו על־ידי האש הסורית. הוחלם התיקם תחת מטר האש, תימרן עד שניצב בין אנשי החוליה לבין המוצבים הסוריים. קטן וציטרובלס קפצו לתוכו; אורפלי לא הראה כל סימן חיים.

ברגע זה התכסה הוחלם בענן אבק; פגז של תותח אנטי־טנקי פגע פגיעה ישירה בשרשרתו. הנהג לחץ על דוחשת הבנזין, דהר בחזרה אל העמדות הישראליות, כשהוחלם מתנדנד וימקס בעוצמה מבהילה. הוא לא הספיק לחזור לבסיסו. רק נעלם בתוך ערוץ משדה־ריאיתם של הסורים, נתקע ה־וחלם ולא רצה לזוז יותר.

שוב יצאו אנשים לשטח, לחפש את ה־נעדר. הפעם היו אלה שני נושאי־אלונקה. הסורים, שנמסרה להם הודעה מוקדמת על כך, הניחו לשניים להגיע אל אורפלי. היה זה מאוחר מדי: הפצוע כבר מת מפצעיו. אותו ערב נתקבלה ההחלטה בפיקוד הי־ישראלי, וגלגלי המכונה הצבאית החלו נעים. יחידות של חטיבת גולני הגיעו לנקודת־היערכות, יצאו שעה קלה לפני חצות ל־עבר תחאפיק.

★ ★ ★

שני הרגלים מצרור אחד

כוח הפורץ הגיע עד לבתים הראשונים של הכפר, מבלי שאיש ירגיש בו. החיילים עברו מבית לבית, מבלי להיתקל באיש. פה ושם נראו סימנים של מנוסה מבהילת: קומקום של תה מהביל, שמיכות חמות שנוזקו הצידה בחיפזון, שירים של ארוחה. תוך רבע שעה היה הכפר כולו ב־ידי חיילי גולני, מבלי שנורתה אפילו ירייה אחת לעברם.

אך לא כל פעולת תחאפיק עברה ללא וועדת השמות של הקרן הקיימת הח־ליסה לקרוא למקום בית־קציר, אך המתיישבים עמדו דומק על השם תל־קציר, הדומה לשם הערבי הקודם: תל אל־קאצר.

סחף אדמות תל־קציר. מאז נחפרה התעלה נוצר סטטוס־קו בלתי־רשמי, שהאדמות ש־מערב לתעלה יעובדו על־ידי ישראלים, ואלה שממזרח יעובדו על־ידי אנשי תחאפיק. מצבם של התושבים הערביים באזורים המפורזים, לאורך הגבול הסורי, היה תמיד מצב מיוחד במינו. אזורים אלה, הנמצאים בתוך הגבולות המנדטוריים של ארץ־ישראל, נכבשו במלחמת העצמאות בידי הסורים, פונו בהתאם להסכם שביתת־הנשק. הסכם זה קובע כי אין להחזיק צבא באזורים המפורזים, וכי יש לאפשר לתושבים הנמצאים בהם להמשיך ולחיות שם.

ישראל מפרשת הסכם זה כהכרה בריבוי נותה המחלשת על אזורים אלה, שהם ישראליים לכל דבר — פרט לנוכחות צה"ל בהם. הסורים סבורים כי האדמה באזורים המפורזים שייכת לערבים היושבים עליה, על אף שערבים אלה הינם אורחים סורים העוברים ללא הפרעה את הגבול הבינלאומי בין ישראל לסוריה. הסורים אף שומרים לעצמם את הזכות להבטיח את זכויות אזרחיהם בתוך השטח המפורז, על־ידי שימוש בכוח. מטה המשקיפים, לעומת שני אלה, רואה את עצמו כסמכות העליונה באזורים המפורזים, אשר בידו לקבוע מי יעבד את אדמה חלקה.

★ ★ ★

"רוחו! אירג'עו!"

ב איזור תחאפיק—תל־קציר הרשו משקיפי האו"ם לפלאתים הערביים לעבד אדמות, שישראל ראתה אותן כאדמות תל־קציר. פעם אחר פעם היו יוצאים ערביי תחאפיק לשטח, ופעם אחר פעם היו מושמרים רות ישראלים מנסים למנוע בעדם מלעבד את השטח המריבה. בדרך כלל, היו מספיקות כמה יריות אזהרה, או הופעת סריונית של משמר הגבול הישראלי, כדי להפסיק את

מתבדחים כמה מחיילי גולני עם בנות משק תל־קציר. בפתח חדר־האוכל של הקיבוץ. יום לפני שנכנסו החיילים לפעולה, התרה מפקד פיקוד הצפון בסורים כי ישראל לא תרשה להם לעבד את שטחי המריבה.

בטרם קרב

דור חיילים אשר לא ידע את קלקיליה, את גרגול ואת מיבצע סיני נכנס ב־ליל־ראשון האחרון לפעולה. 40 חודש אחרי שסוג זה של מלחמה נפסק לאורך גבולות המדינה, שוב הלכו חיילי צה"ל בשדות, ל־פעולת תגמול.

סורים רגילים התקדמו בחשיכה, כל אחד לכיוון אחר. אנשי החסימה יצאו ראשונים להבטיח כי זעת הפעולה לא תגיע תגבורת סורית אל זירת הקרב. אחריהם יצאו הטורפים, שהוטל עליהם לטהר ולכבוש את חירי־בת תחאפיק. בערוץ עמוק המתין הכוח השלישי שיגיע תורו להיכנס לפעולה. היה זה טור השריון, בו רוכז מיטען החומר שסיים את הפעולה בפיצוץ בתי תחאפיק.

בחצות כבר נמצאו כל הכוחות בדרם אל היעד. הם התקדמו במהירות בתוך השטח הוועי־הסלעים, מבלי שהסורים ירגישו בהם. רק מדי פעם נשמעה נביחתו הקצרה של מיילק, או כדור בודד של רובאי עצבני, ש־פילח את השקט. היה זה שקט מתוח, ש־אחר יממה מתוחה.

★ ★ ★

שלושה ארזונים לשמח אחד

מתיחות הגיעה לשיאה בשעות הבוקר של יום ראשון, כאשר מבין בתי האבן של תחאפיק התחתית נראו שני סורים מתקדמים במהירות לכיוון שדות תל־קציר. לפניהם הובילו שני סוסים, רחומים למחרשות־עץ. החורשים, לפי ידיעות הנמציאות בידי ישראל, לא היו פלאחים רגילים. חברי המשקים במקום קוראים להם הנציג־הסורי — לוחמים סוריים, היוצאים לעבודה חקלאית באזורים המפורזים, כדי לקבוע חוקה על שטחים שהצבא הסורי אינו יכול להימצא בהם לפי חוזה שביתת־הנשק.

חלקה כזו נמצאת בתוך האזור המפורז שמדרום לכינרת, ליד תל־קציר. בתוך ה־אזור, בין קיבוץ תל־קציר לבין תחאפיק ה־תחתית, נחפרה לפני שנים אחדות תעלת ניקוז, שתרצו את מי הגשמים ותמנע את

אחרי לילה שלם בשדה, חוזרים החיילים לעורף, שם חיכו להם ארוחה חמה וכמה שעות מנוחה. לפני שהתפורו, הסי־פיקו החיילים להצטלם צילום למזכרת, עם הנשק הסורי שנלקח כשלל בין עמדות תחאפיק.

סוף הכעולה